

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันมีการยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า การพัฒนาคนเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการพัฒนาทุก ๆ ด้าน การพัฒนาคนเป็นกระบวนการที่เปิดทางให้ทุกคนได้รับการศึกษาและได้มีโอกาสเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนซึ่งจะทำให้ทุกคนได้พัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533 : 1) จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคนคือ การให้คนได้รับการศึกษาดังที่ วนิดา สิทธิธฤทธิ์ (2521 : 1) กล่าวว่า การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเห็นของ มยุรี จารุปาน (2520 : 53) ที่ว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติของมนุษย์เพื่อให้รู้จักตนเอง สังคม สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปแก้ปัญหา พัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ภิญญู สาธร (2526 : 12) ยังกล่าวอีกว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้พลเมืองของชาติเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อรพันธ์ อัดถากร (2535 : 2) กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับชนชั้นในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ดังนั้นการศึกษาต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สนองกับความต้องการของสังคม (จรรยา จิวานาน, 2531 : 21) ถ้าประเทศใดไม่สามารถ

พัฒนาทรัพยากรบุคคลได้ ก็จะไม่สามารถพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้
(วิโรจน์ สารรัตนะ, 2532 : 124)

จากคำกล่าวข้างต้นจึงเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง สำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหา พัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็น เครื่องมือที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดที่จะช่วย เสริมสร้างบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การจัดการศึกษาปีการศึกษา 2520-2535 ใช้แผน การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เป็นหลัก โดยแบ่งการศึกษา ออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับ ประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง เป็นการศึกษารัฐต้องจัดให้เปล่าใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน สามารถอ่านออกเขียนได้และสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2520 : 337-360)

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในประเทศไทย ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการเทคโนโลยี เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ ภาคอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้ขั้นพื้นฐาน ของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อย่างเหมาะสม ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการ ศึกษาขั้นพื้นฐานสูงสุดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในขณะที่

ประเทศที่พัฒนาแล้วประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 9 ปี รัฐบาลจึงได้มีมาตรการให้นักเรียนที่จบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาต่อมากขึ้น ประกอบกับนักเรียนที่ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11-12 ปี วัยของนักเรียนดังกล่าวไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ตามที่ กฎหมายการใช้แรงงานเด็กกำหนด และที่สำคัญสภาพความต้องการ ของตลาดแรงงานส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีการศึกษาอย่างต่ำ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการประถม- ศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 5) เนื่องจากความรู้ขั้นพื้นฐานชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด แรงงานจึงจำเป็นต้องขยายขั้นพื้นฐานการศึกษาออกไป

จากสถิติการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยมาก ในปีการศึกษา 2530 ศึกษาต่อเพียงร้อยละ 38 จากนักเรียนที่ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งประเทศ (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2532 : 14) ดังนั้นเพื่อให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น ในปีการศึกษา 2530 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษา นอกโรงเรียน โดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินการ ขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้น โดยไม่บังคับ แต่การดำเนินการยังมีปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ หลายประการ ในปีการศึกษา 2532 มีนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ทั้งประเทศเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งในและ นอกระบบโรงเรียนเพียงร้อยละ 50.87 (สำนักงานคณะกรรมการ- การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 4) จากสถิติการศึกษาต่อ

จะเห็นได้ว่าการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังน้อยมาก ถ้าให้นักเรียนเหล่านี้ได้มีโอกาสศึกษาต่อทุกคนตามกระบวนการที่ดำเนินการอยู่ต้องใช้เวลาหลายปีเป็นผลให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนไม่ทันกับความก้าวหน้าของประเทศ

ในปีการศึกษา 2533 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ให้ดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการตามโครงการดังกล่าวทำให้มีนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากปีการศึกษา 2534 มีนักเรียนศึกษาต่อทั้งในและนอกระบบโรงเรียนร้อยละ 65.10 ยังมีนักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่ออีกร้อยละ 34.90 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 4) ดังนั้นเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อมีโอกาสศึกษาต่อมากขึ้นรัฐบาลโดยการบริหารของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี จึงได้แถลงนโยบายการจัดการศึกษาต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2534 มีใจความสรุปได้ว่า "เร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้กว้างขวางและทั่วถึง เพื่อยกระดับพื้นฐานการศึกษาให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 3)

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -2539) ยังให้ความสำคัญต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังได้ระบุไว้ในนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ "เร่งปรับปรุงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เพื่อให้ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาได้ เข้าศึกษาต่อมากขึ้น" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 34)

จากนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้ประชาชน เพื่อยกระดับพื้นฐานการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้นจาก 6 ปี เป็น 9 ปี เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับตัวให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ของประเทศที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน นับว่าเป็นสิ่งที่ดีและรัฐบาลต้องเร่งดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักว่าการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับความสำเร็จก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาประเทศ จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเปิดชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศเพื่อขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปอีก 3 ปี โดยประกาศในปีการศึกษา 2533 ให้ห้องที่มีความพร้อมเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยไม่บังคับและไม่เก็บค่าเล่าเรียน เป็นปี ๆ ไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 9)

สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ โรงเรียนที่เปิดสอนเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีอัตราการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่ำ เมื่อเปิดสอนแล้วไม่ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน

มัธยมศึกษา โดยรับสมัครนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อใช้เวลาเรียน 3 ปี การจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชาใหญ่ คือ กลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน กลุ่มวิชาการ และกลุ่มประสบการณ์อาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 34) โดยมีแผนการเรียนจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) แผนการเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อ แบ่งเป็น

1.1) มุ่งศึกษาต่อสายสามัญ

1.2) มุ่งศึกษาต่อสายอาชีพ

2) แผนการเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 16)

กระบวนการที่สำคัญของโรงเรียนในโครงการ

ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การจัดการเรียนการสอน เพราะการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสนับสนุนหลายอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน ปรัชญาการศึกษา และหลักสูตร (นาวิ รังสิวารักษ์, 2524 : 28-31) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล (2531 : 42) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ ครูผู้สอน ผู้บริหาร งบประมาณ การวัดและประเมินผล นอกจากนี้ บุญถิ่น อัดถาวร (2517 : 376) ยังกล่าวอีกว่า ครูมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีทำให้ผู้เรียนมีความสามารถ ซึ่งจะ เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

ในเขตการศึกษา 2 แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 จังหวัด คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล จากการสำรวจ ข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2535 พบว่า มีโรงเรียนในโครงการ จำนวน 70 โรงเรียน แยกเป็นรายจังหวัดได้ดังนี้ จังหวัดยะลา 15 โรงเรียน ปัตตานี 20 โรงเรียน นราธิวาส 25 โรงเรียน และสตูล 10 โรงเรียน

การจัดการศึกษาของเขตการศึกษา 2 ยังประสบปัญหา ทั้งในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือ ระดับประถมศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการตกซ้ำชั้น การขาดเรียน ของนักเรียน นักเรียนออกกลางคัน นักเรียนแรกเข้าเรียนฟังและพูดภาษาไทยได้น้อย และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม ระดับมัธยมศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับ นักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองไม่สนใจการศึกษา ต่อในระดับมัศึกษานักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามไปเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนต่ำกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษาและ ระดับมัธยมศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 2, 2527 : 40) ดังจะเห็นได้จากการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศในปีการศึกษา 2532 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มประสบการณ์ของเขต การศึกษา 2 ร้อยละ 56.70 ซึ่งต่ำกว่าเขตการศึกษาอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 17)*

จากรายงานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษา ของเขตการศึกษา 2 ยังประสบปัญหาอยู่มาก การเปิดขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

เป็นภาระงานใหม่ที่โรงเรียนประถมศึกษารับมือดำเนินการ
 การขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
 จึงต้องประสบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานค่อนข้างมาก
 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 2)
 ดังเห็นได้จากรายงานการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน
 ในโครงการนำร่องขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2533
 จำนวน 119 โรงเรียนทั่วประเทศ การดำเนินงานของโครงการ
 ประสบปัญหาเกี่ยวกับ ด้านอาคารสถานที่ที่มีห้องเรียนไม่เพียงพอ
 ด้านบุคลากรมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ครูต้องรับภาระการสอน
 ทั้งระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์สูง
 ครูขาดประสิทธิภาพในการสอนระดับมัธยมศึกษา วิชาที่สอนไม่ตรง
 ตามสาขาวิชา เอก โรงเรียนขาดอุปกรณ์การสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ขาดสื่อการสอนและขาดหนังสือสำหรับการค้นคว้า
 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 15-17) นอกจากนี้
 การมอบหมายให้โรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาก่อ
 ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน ด้านการประสานงาน
 ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านตัวครู สาขาวิชาเอกของครูไม่ตรงกับวิชา
 ที่สอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดประเมินผล
 การศึกษา (ก่อ สวัสดิ์พานิช, 2533 : 78-83)

จากรายงานการดำเนินงานโครงการนำร่องขยาย
 การศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของโครงการ
 ประสบปัญหาหลายด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ
 และปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา
 ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2
 ในด้านปัจจัยเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอน ด้านความ
 สอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตร

ด้านการวางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัด
และประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการสอน และเจตคติของ
ผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ครูผู้สอนในระดับ
ชั้นประถมศึกษา ที่มีต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับ
สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา
ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้เป็น
แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ในด้านปัจจัยเบื้องต้นในการจัด
การเรียนการสอน ด้านความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียน
การสอนกับหลักสูตร ด้านการวางแผนการสอน ด้านการดำเนินการ
การสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศ
การสอน และเจตคติของผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีต่อโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตร และสภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่ผ่านการอบรมกับไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอน สอดคล้องกับไม่สอดคล้องระหว่างวิชาเอกที่จบการศึกษา กับวิชาที่สอน
5. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน
6. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐาน

1. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

2. ครูที่ผ่านการอบรมกับไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
3. ครูที่สอนสอดคล้องกับไม่สอดคล้องระหว่างวิชาเอกที่จบการศึกษากับวิชาที่สอน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
4. ครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
5. ผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา มีเจตคติต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

1. ทำให้ทราบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ในด้านปัจจัยเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอน ด้านความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตร ด้านการวางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านการนิเทศการสอน
2. ทำให้ทราบเจตคติของผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการจัดอบรมครูให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครู
4. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพต่อไป
5. เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินงานของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป
6. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 1,053 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 290 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ แปรค่า
ได้เป็น 3 ระดับ

- ผู้บริหาร
- ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น
- ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา

3.1.2 ระดับการศึกษา แปรค่าได้เป็น
2 ระดับ

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

3.1.3 การอบรมเกี่ยวกับการสอน แปรค่า
ได้เป็น 2 ระดับ

- ครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับ
การสอน
- ครูที่ไม่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับ
การสอน

3.1.4 ความสอดคล้องระหว่างวิชาเอก
ที่จบการศึกษากับวิชาที่สอน
แปรค่าได้เป็น 2 ระดับ

- ครูที่สอนสอดคล้องระหว่างวิชาเอก
ที่จบการศึกษากับวิชาที่สอน
- ครูที่สอนไม่สอดคล้องระหว่างวิชาเอก
ที่จบการศึกษากับวิชาที่สอน

3.1.5 ขนาดของโรงเรียน แปรค่า
ได้เป็น 2 ระดับ

- โรงเรียนขนาดกลาง
- โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ความพร้อมด้านปัจจัยเบื้องต้นใน
การจัดการเรียนการสอนของ
โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.2 ความสอดคล้องระหว่างแผนการ
จัดการเรียนการสอนกับหลักสูตร
ในการจัดการเรียนการสอนของ
ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
โครงการขยายโอกาสทางการ
ศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.3 สภาพการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
การจัดการเรียนการสอนของครู
ผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในด้านการวางแผน
การสอน ด้านการดำเนินการสอน
ด้านการวัดและประเมินผลการ
เรียน และด้านการนิเทศการสอน

3.2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน
ประถมศึกษาโครงการขยายโอกาส
ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการ

วางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านการนิเทศการสอน

- 3.2.5 เจตคติของผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามและแบบวัดเจตคติของกลุ่มตัวอย่างเป็นคำตอบที่กลุ่มตัวอย่าง ครอบด้วยความจริงใจ และเชื่อถือได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่ครูปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ในด้านปัจจัยเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอน ด้านความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตร ด้านการวางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านการนิเทศการสอน ซึ่งสามารถวัดระดับการปฏิบัติได้โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรค หรือสิ่งที่มาขัดขวางทำให้การจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียน ประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ในด้านการ วางแผนการสอน ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัดและประเมิน ผลการเรียน และด้านการนิเทศการสอน ซึ่งสามารถวัดระดับปัญหา ได้โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า

3. ปัจจัยเบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เอกสารหลักสูตร หนังสือ ประกอบการค้นคว้าส่งเสริมการเรียนการสอน ห้องเรียน จำนวนครู และงบประมาณ ที่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอยู่ หรือได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

4. โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 2 ที่เปิดสอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

5. ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ได้รับแต่งตั้งให้บริหารงานในโรงเรียน ประถมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2

6. ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้ปฏิบัติหน้าที่ ด้านการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 2 โดยแบ่งเป็น

6.1 ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือครูที่ปฏิบัติการสอนทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และในระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.2 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติการสอนเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

7. เจตคติของครู หมายถึง ความนับเอียงหรือ ความรู้สึกของผู้บริหาร ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีต่อโครงการขยายโอกาส ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดเจตคติ

8. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวน นักเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2534 : 70) ได้แบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 7 ขนาด ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 2 ขนาด คือ

8.1 โรงเรียนขนาดกลาง (ขนาด 2) มีนักเรียน ตั้งแต่ 121-300 คน

8.2 โรงเรียนขนาดใหญ่ (ขนาด 3) มีนักเรียน ตั้งแต่ 301-600 คน

9. ความสอดคล้องระหว่างวิชาเอกที่จบการศึกษากับ วิชาที่สอน หมายถึง ครูปฏิบัติการสอนในวิชาที่ตรงกับสาขาวิชาเอก ที่สำเร็จการศึกษา